

Lærlingklausul kan ha bidratt til å øke antall læreplasser

Antall læreplasser har økt de siste årene, men det er usikkert om lærlingklausulen er årsaken til dette. Etter at lærlingklausulen ble innført i 2017 har flere offentlige kontrakter tatt med krav om at leverandører skal bruke lærlinger. En ny evaluering viser likevel at dette følges i liten grad opp.

RAPPORT | SIST ENDRET: 20.01.2021

Tittel:

Evaluering av lærlingklausulen

Rapporten:

Last ned rapporten hos Oslo Economics (PDF)

Forfatter:

Magne Krogstad Asphjell

Utgiver:

Oslo Economics

År:

2020

Hovedfunn

- Liten økning i antall lærebedrifter og lærekontrakter
- Krav om læreplasser i kontrakter følges ikke opp
- Det kan være vanskelig for oppdragsgivere å vite når de skal stille krav om lærlinger
- Bedrifter kan oppfylle klausulen med å flytte lærlinger mellom ulike prosjekt

Liten økning i antall lærebedrifter og lærekontrakter

Siden 2011 har det vært en tendens til økning i antall lærebedrifter og lærekontrakter. Denne tendensen

har fortsatt også etter at lærlingklausulen ble innført. Med en del forbehold kan det se ut til at lærlingklausulen har bidratt til en liten økning av lære plasser.

Krav om lære plasser i kontrakter følges ikke opp

Andelen offentlige oppdrag med krav om bruk av lærlinger har økt markant. Men selv om det har vært en stor økning i utlyste oppdrag med krav om lærekontrakter, finner ikke evalueringen en tilsvarende økning i inngåtte lærekontrakter.

Det kan være vanskelig for oppdragsgivere å vite når de skal stille krav om lærlinger

I lærlingklausulen fremgår det at det skal stilles krav om bruk av lærling i de bransjene der det er «særskilt behov». Evalueringsrapporten viser at dette kan være vanskelig å forholde seg til for oppdragsgivere. Rapporten peker på at det er uklarerhet rundt hva som vurderes som «særskilt behov». Dette kan føre til at det både blir stilt krav om bruk av lærlinger i bransjer der det ikke er et slikt «særskilt behov», og at det ikke blir stilt krav der det faktisk er «særskilt behov».

Regelverket krever bruk av lærlinger for kontrakter for staten verdt minst 1,3 millioner kroner. En lavere terskelverdi kan bidra til flere lære plasser, men samtidig fører det til økte administrasjonskostnader.

Bedrifter kan oppfylle klausulen med å flytte lærlinger mellom ulike prosjekt

Lærlingklausulen favoriserer til en viss grad større bedrifter. De kan lettere oppfylle kravene gjennom bruk av underleverandører, som også kan ha lettere for å skape lære plasser og tiltrekke seg lærlinger. De største virksomhetene kan også lettere flytte på lærlinger fra andre oppdrag for å oppfylle krav uten å opprette nye plasser.

Om rapporten

Lærlingklausulen, som kom i 2017, stiller krav om bruk av lærlinger i offentlige kontrakter. Formålet er å få flere lære plasser for elever i yrkesfaglig utdanning slik at vi har et tilstrekkelig antall kvalifiserte arbeidere med fag- eller svennebrev. Det nye regelverket skal også bidra til å motvirke økonomisk kriminalitet.

Oslo Economics gjennomførte i 2020 en evaluering for å vurdere om forskriften har bidratt til å øke antallet lære plasser i privat sektor. I tillegg skulle evalueringen se på følgende:

- Følges regelverket i lærlingklausulen?
- Hva er mulige årsaker til at regelverket i lærlingklausulen ikke følges?
- Har lærlingklausulen bidratt til at flere private bedrifter har blitt kjent med lærlingordningen og har vurdert å bli lærebedrift?
- Har klausulen ført til urimelig konkurransevridning?